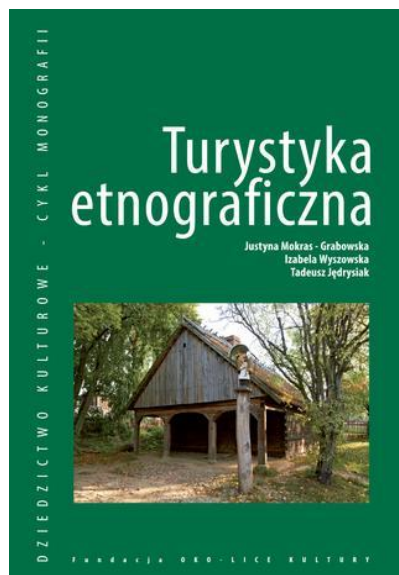

Recenzja naukowa

Lech J. Zdrojewski

Fundacja Oko-Lice Kultury

Autorzy: Justyna Mokras-Grabowska, Izabela Wyszowska, Tadeusz Jędrzyński

Tytuł: **Turystyka etnograficzna**

Monografia z cyklu: Dziedzictwo kulturowe

Wydawnictwo : Fundacja Oko-Lice Kultury

Rok wydania : 2019

ISBN: 978-83-65365-63-7

Ilość stron: 252

Turystyka etnograficzna

Kultura zawsze wymagała mecenatu – i ta niszowa zawsze będzie go potrzebowała. Natomiast kultura masowa rządzi się własną ekonomią i stała się znaczącą gałęzią gospodarki. Już na przełomie XIX i XX wieku – secesja, następnie art deco, a potem popkultura wykorzystywały talent uznanych artystów i dzięki wielokrotnemu kopiowaniu ich utworów rozpowszechniały tzw. „dobrą kompozycję”. Wiele z tych projektów uznano za dzieła sztuki. Natomiast spora liczba obrazów, plakatów, grafik itd. (np. Klimta, Muchy, Warhola...), dzięki różnorodnym technikom drukarskim i multimedialnym stała się nie tylko ikonami epoki, ale nabrała też znaczenia dzieła ponadczasowego, takiego jak np. Wenus z Milo. Gwiazdy scen, ekranu i sportu otrzymują gigantyczne honoraria, a sale koncertowe, boiska i stadiony przynoszą ich właścicielom ogromne dochody. Zabawa od dziecka towarzyszy człowiekowi. To dzięki zabawie i rywalizacji oraz różnego typu grom dzieci zdobywają sprawność fizyczną i intelektualną. Doskonale to przedstawił Johan Huizinga w wydanej w 1938 r. książce pt. *Homo ludens* (czyli człowiek bawiący się), gdzie w rozdziale: *Zabawa i współzawodnictwo jako funkcja kulturotwórcza* wyraźnie nam zwraca uwagę na zagadnienie: „Kultura jako zabawa – nie: kultura z zabawy”. Zabawa towarzyszy nam podczas całego rozwoju osobniczego. Czasami zainteresowania oraz zabawa przeradzają się w pasję, a talent rozwija się i dzięki kreatywności oraz oryginalności twórcy przechodzi

w artyzm. Nie wszyscy ludzie rodzą się artystami (i dobrze), ale prawie wszyscy ludzie lubią się bawić (i bardzo dobrze). Kameralne spotkania i masowe imprezy cieszą się dużym powodzeniem we wszystkich społecznościach na wszystkich kontynentach, tworząc specyficzną kulturę dla danego kręgu kulturowego. Znaczna część ludzi współczesnych żyjących „tu i teraz” zaniedbuje kontakt z kulturową sferą przeszłości. Często wynika to z chęci odejścia od swojego środowiska z powodu różnic związanych ze zdobytym wykształceniem nieprzystającym do wcześniejszego statusu czy wręcz jest efektem braku zainteresowania dziedzictwem etnograficznym z powodu jego nieznamość. Tymczasem bogactwo kultury ludowej kształtuje nie tylko tożsamość narodową, ale także wpływa na osobowość człowieka i szacunek dla minionych pokoleń. Niniejsze opracowanie w formie przystępnego kompendium w tej dziedzinie ma być odpowiedzią na potrzeby społeczności już zafascynowanych swoim dziedzictwem, ale przede wszystkim ma wykreować takie potrzeby wśród tych, którzy nawet sobie nie uświadamiają, jak jest ono ważne. Doświadczeni w tej branży autorzy z cenzusem naukowym kompetentnie opisują kulturę ludową, rolę muzeów na wolnym powietrzu, zawody ginące, imprezy folklorystyczne itp. Działania kulturotwórcze o charakterze etnograficznym zwykle bazują na pasji i społecznym zaangażowaniu regionalistów oraz twórców ludowych, jednakże coraz częściej dzięki dużej liczbie uczestników (festyny, jarmarki, festiwale itd.) stają się działaniami dochodowymi. Dzięki emocjom towarzyszącym uczestnictwu w wydarzeniach kulturotwórczych poznajemy, a także zmieniamy otaczający nas świat.

Monografia, która ukazała się w lipcu 2019 roku pt. *Turystyka etnograficzna* została opracowana przez zespół trojga autorów – Justynę Mokras-Grabowską, Izabelę Wyszowską i Tadeusza Jędrysiaka. Wydana natomiast przez Fundację Oko-Lice Kultury ze Zblewa. Autorzy zaproponowali ten obszar problematyki mając świadomość unikatowości atrakcyjności rodzimego dziedzictwa etnograficznego, a także potrzebę jego szerszej popularyzacji i ochrony oraz znaczącego miejsca, jakie zajmuje we współczesnej turystyce kulturowej. Recenzentami monografii byli prof. dr hab. Maciej Sadowski oraz prof. dr hab. Bogusław Sawicki z Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

Poniżej przedstawiamy fragment jednej z recenzji autorstwa prof. dr hab. Bogusława Sawickiego.

„Słowo kultura wywodzi się z języka łacińskiego i obecnie jest wieloznacznie interpretowane w zależności od dyscyplin i dziedzin nauki. W interdyscyplinarnej nauce o turystyce i rekreacji kulturę określa się jako całość materialnego oraz duchowego dorobku określonego społeczeństwa lub cywilizacji. W tym kontekście pojęcie „turystyka kulturowa” oznacza bierne lub czynne zapoznawanie się turystów z kulturą wybranej destynacji turystycznej, czy też społeczności. Kultura nie powstaje jako jednorazowy akt, lecz jest dziedzictwem sięgającym daleko w przeszłość, stąd ze względu na jej złożoność zajmuje się nią dziedzina nauki zwana kulturoznawstwem, której domeną są procesy badawcze w ramach filozofii, kultury, antropologii kulturowej, historii kultury materialnej, socjologii kultury, memetyki i etnografii. Wynika stąd duża trafność w określaniu turystyki etnograficznej jako podrodzaju turystyki kulturowej wybranej na tytuł ocenianej monografii.

Biorąc pod uwagę kompetencje Autorów ocenianej publikacji należy stwierdzić, że jest to niezwykle dobrze dobrany zespół trojga osób ze stopniami doktorskimi, doświadczeniem przewodnickim i znaczącym dorobkiem publikacyjnym w zakresie turystyki kulturowej. Dodatkowym atutem jest fakt, że reprezentują oni różne środowiska naukowe z różnych regionów Polski.

Dr Justyna Mokras-Grabowska jest doktorem Nauk o Ziemi w zakresie geografii i pracownikiem Instytutu Geografii Miast i Turyzmu w Uniwersytecie Łódzkim. Zajmuje się takimi problemami badawczymi jak: turystyka etnograficzna, aktywna oraz specjalistyczna.

Dr Izabela Wyszowska posiada stopień doktora nauk humanistycznych, jest pracownikiem Zakładu Kulturowych Podstaw Turystyki w Akademii Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu. Warto również wspomnieć, że ukończyła Wydział Historyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz studia podyplomowe z zakresu muzealnictwa na Wydziale Sztuk Pięknych Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu. W swoim dorobku publikacyjnym posiada wiele opracowań dotyczących turystyki kulturowej.

Dr Tadeusz Jędrusiak ma stopień doktora nauk technicznych, lecz kilkadziesiąt lat swojego życia zawodowego poświęcił tylko przewodnictwu turystycznemu jako pilot wycieczek oraz organizator turystyki. Jest on niezwykle utalentowanym pasjonatem turystyki kulturowej i znawcą kultur całego świata, bowiem pilotował wycieczki w ponad 100 krajach na różnych kontynentach. Ponadto jest wspaniałym patriotą i popularyzatorem historii oraz kultury polskiej, co znajduje wyraz w jego licznych publikacjach.

W obecnych czasach, kiedy następuje nasilone mieszanie kultur, niedocenywanie dumy grup społecznych i całych społeczeństw, co wynika ze słabo rozumianego patriotyzmu kształtowanego na bazie dziedzictwa kulturowego, szczególnie potrzebna wydaje się monografia pod tytułem *Turystyka etnograficzna*. Autorzy opisują tu naukowo kulturę ludową różnych regionów Polski, ale także bardzo przystępnie dla przeciętnych czytelników. Poza tym czynią to w taki sposób (tekst i fotografie), że osoba czytająca może być bardzo dowartościowana zdobytą wiedzą o kulturze materialnej i duchowej swego regionu czy też kraju. Ta monografia to nie tylko bardzo wartościowa literatura naukowa dla studentów na kierunku kulturoznawstwo czy turystyka i rekreacja, to także znakomita pozycja zachęcająca młodzież do poznawania i doceniania dziedzictwa kulturowego naszego kraju poprzez uprawianie turystyki kulturowej. Młodzi ludzie dobrze znający kulturę regionu swego pochodzenia z pewnością nie zasilą rzeszy „wielkomijskich słoików”, wstydzących się tego, że pochodzą z polskich wsi i miasteczek.

W zasadzie można zaryzykować stwierdzenie, że coraz bardziej nasilające się choroby cywilizacyjne mają swoje podłoże psychosomatyczne związane ze złym stylem życia, wynikającym z odrzucenia dziedzictwa kulturowego podświadomie spychanego do wstydlivej przeszłości. W tym kontekście jakże wspaniale Autorzy dobrali cytowane motto: „Tak długo trwa naród, póty przeszłość jego nieustannie poprzez teraźniejszość styka się z przyszłością”.

Podsumowując należy podkreślić, że popularyzacja turystyki kulturowej stanowi wręcz antidotum na obecnie rozrastający się trend wirtualno-ekstremalnego wychowania nowych pokoleń w oderwaniu od dziedzictwa kulturowego kształtowanego przez setki lat i pokoleń. Tak, więc oceniana monografia po uzupełnieniu drobnych poprawek zaznaczonych w tekście recenzowanego egzemplarza może i powinna ukazać się na rynku księgarskim ku pożytkowi polskiej nauki i społeczeństwa”.